

Skriftlig innlegg til Høyesterett

Dato: 12. februar 2026**Publikasjonsnr:** NIM-T-2026-001**Sak nr:** 25-132174SIV-HRET**Ankende part:** Frode Stenrud**Partshjelper:** Norges Blindforbund**Prosessfullmektig****For begge:** Advokat Erlend Kim Fossen
Advokatfirmaet Røseid & Co
Postboks 263
2151 Årnes**Ankematpart:** Staten v/Justis- og beredskapsdepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo**Prosessfullmektig:** Regjeringsadvokaten
v/advokat Kaija Bjelland
Postboks 8012 Dep
0030 Oslo**Amicus curiae:** Norges institusjon for menneskerettigheter,
Akersgata 8, 0158 Oslo

1. Innledning - skriftlig innlegg etter tvisteloven § 15-8

Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) inngir med dette skriftlig innlegg til belysning av allmenne interesser etter tvisteloven § 15-8 i saken. Innlegget er begrenset til visse sentrale rettslige spørsmål om diskriminering.

Etter lov om Norges institusjon for menneskerettigheter § 1 har NIM som oppgave å fremme og beskytte menneskerettighetene i tråd med Grunnloven, menneskerettsloven og den øvrige lovgivning, internasjonale traktater og folkeretten for øvrig.

FNs konvensjon av 13. desember 2006 om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne (heretter CRPD) skal fra 1. januar 2026 gjelde som norsk lov, med forrang, jf. menneskerettighetsloven §§ 2 og 3. NIM vurderer det slik at et bidrag til å klargjøre anvendelsen av disse bestemmelsene i norsk rett, ligger i kjernen av organets oppgaver, jf. kriteriene i tvisteloven §15-8.¹

Nedenfor under avsnitt to redegjør vi kort for det vi oppfatter som relevante faktiske premisser for den påankede avgjørelsen. Meningen med dette er ikke å foreta noen bevisvurdering, men å tydeliggjøre det vi har oppfattet som ubestridt, og som den rettslige gjennomgangen i avsnitt tre hviler på.

2. Faktiske utgangspunkter

Vi nevner det vi oppfatter som sentrale og ubestridte faktiske premisser for lagmannsrettens vurdering, slik at partene har anledning til å påpeke om vi har misforstått noe.

Under «Innledning og problemstilling» skriver lagmannsretten at det ikke er lagt til grunn andre grunner (årsaker) til at Stenrud er slettet fra meddommerutvalget, enn at han er blind. Lagmannsretten oppstiller sakens tema som et spørsmål om «blinde» «på generelt grunnlag» kan «utelukkes» fra å gjøre tjeneste som meddommer, alene på dette grunnlag.

Vi forstår denne angivelsen, også lest i sammenheng med kjennelsen for øvrig, slik at lagmannsretten ikke har foretatt noen individuell vurdering av Stenrud eller sakens konkrete egnethet. Beslutningen dreier seg om å stryke Stenrud fra listen over meddommere, fordi han er blind. Det innebærer en generell utelukkelse fra *muligheten* til å være meddommer, ikke bare fra den konkrete saken.

¹ European Network of National Human Rights Institutions (ENNHRI) legger til grunn at tredjepartsintervensjon for domstoler ligger innenfor det mandatet som de nasjonale institusjonene har etter Paris-prinsippene, jf. Guide for National Human Rights Institutions, oktober 2020, avsnitt 1.1. Ministerkomiteen anbefaler i CM/Rec(2021)1, pkt II 3 at institusjonene bør kunne opptre i domstolene.

Dette innebærer i så fall en aksept av at det ikke foretas noe *materielt skjønn* i den enkelte sak, basert på momenter knyttet til den individuelle *meddommer*, for eksempel erfaring, kunnskap eller muligheten til å bruke tekniske hjelpemidler. Det foretas heller ikke noen vurdering av den individuelle *sak*, for eksempel ut fra sakens og bevisenes art eller partenes ønsker.

Avgjørelsen er basert på en vurdering «en gang for alle» av alle blinde, ut fra en generell betraktning om hvor ofte de kan antas å fungere som meddommere. Dette innebærer en aksept for at det heretter i slike saker ikke skal skje noen *saksbehandling* knyttet til den enkelte sak og blinde meddommere.

I kjennelsens avsnitt «krav til meddommere» redegjør lagmannsretten for erfaringer og ressurser som «A» har, at han er «helt» blind mv. Vi forstår det slik at dette er sitater fra den *tidligere* rettssaken fra 2014 om en annen person som lagmannsretten omtalte den gangen, og ikke er en individuell beskrivelse av den ankende part i saken her.²

Lagmannsretten drøfter, særlig under «Lagmannsrettens oppsummerende vurdering», om det som angis som direkte forskjellsbehandling likevel er lovlig ut fra en vurdering av forholdsmessighet eller proporsjonalitet. Den *rettslige* vurderingen, som munner ut i et kriterium om at blinde for ikke å slettes må kunne gjøre tjeneste «i en ikke ubetydelig andel av sakene», kommer vi tilbake til.

Lagmannsrettens *faktiske* vurdering her knytter seg særlig til hvorvidt man kan kompensere for synshemming med forskjellige hjelpemidler eller tolkning, at rettssaker kan stille forskjellig krav til dommere, og om man har mulighet til å gjøre seg opp en mening om dette forut for saken slik at retten, partene og dommeren kan innrette seg på en god nok måte. NIM har ikke forutsetninger for å foreta vurderinger av slike spørsmål på en sikker og fordomsfri måte, og vi legger til grunn at dette vil bli behandlet av sakens parter. NIMs anliggende her er derfor bare å peke på at lagmannsrettens vurderinger fremstår som *generelle*, og ikke knyttet til noen konkret sak eller person.

3. Rettslige vurderinger

3.1. Innledning

NIM vil ikke gå gjennom alle rettslige spørsmål uttømmende. På bakgrunn av lagmannsrettens kjennelse har vi vurdert det slik at noen sentrale menneskerettslige spørsmål kanskje kan opplyses bedre, og vi ønsker å bidra til det.

² Oslo tingretts beslutning 3. mars 2013, sak TOSLO-2013-168908 under avsnittet «Vurdering av As egnethet».

Det legges til grunn en enighet om at det foreligger en direkte forskjellsbehandling av meddommeren. Det oppstilte utgangspunkt er spørsmålet om den direkte forskjellsbehandlingen likevel er lovlig fordi den oppfyller vilkårene om forholdsmessighet mv. i likestillings- og diskrimineringsloven § 9.

Lagmannsretten har også trukket inn andre rettskilder, særlig diskrimineringsforbudet i CRPD artikkel 5, og reguleringen av tilgang til rettssystemet i CRPD artikkel 13. Lagmannsrettens vurdering av disse fremkommer i stor grad gjennom sitater fra avgjørelsene i den tidligere saken fra 2014, som lagmannsretten i den nå aktuelle saken uttaler at den «slutter seg [...] til».

NIM har valgt å avgrense det skriftlige innlegget til noen temaer knyttet til ovennevnte bestemmelser. Det skal ikke forstås som noe standpunkt til det som partene ellers har anført.

3.2. Lagmannsrettens utgangspunkt og metode

Etter at lagmannsrettens kjennelse ble avsagt er CRPD som nevnt inkorporert som lov med ikrafttreden fra 1. januar 2026. I lagmannsrettens «oppsummerende vurdering» sies det ikke uttrykkelig at CRPD legges til grunn. Selv om norsk rett også før inkorporeringen etter presumsjonsprinsippet skulle forstås i overensstemmelse med CRPD, nøyer lagmannsretten seg med å skrive (i tilknytning til omtale av utredningen om inkorporering) at «vurderingen må derfor tas med utgangspunkt i at det har skjedd en styrking av vernet til personer med funksjonsnedsettelse».

Lagmannsrettens metodikk fremkommer også gjennom sitatet av tingrettsdommen i det tidligere sakskomplekset fra 2014, som ble tiltrådt av lagmannsretten. Tingretten i den forrige saken (fra 2014), og således også lagmannsretten i den påankede kjennelsen (fra 2025), forutsetter at CRPD og norsk rett samsvarer. Lagmannsrettens vurdering tar imidlertid utgangspunkt i norsk rett, ved at det skrives at «det betyr at så langt domstoloven § 70 og rettens vurdering ikke er strid med diskriminerings- og tilgjengelighetsloven, er den heller ikke i strid med Norges forpliktelser etter konvensjonen.» Dette resonnementet fortsatte så blant annet med at retten fant det «klart» at krav til egnethet i domstoloven § 70 ikke er i strid med norsk lovgivning eller CRPD.

Etter NIM syn må det imidlertid også foretas en vurdering av om strykningen av blinde fra meddommerutvalg er i overensstemmelse med CRPD. Det gjaldt også før inkorporeringen av konvensjonen. Lagmannsretten viser til CRPD og det ekspertutvalget som vurderte inkorporering av konvensjonen i norsk rett.³ Så vidt vi

³ Ekspertutredning om Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, inkorporering i menneskerettsloven, Del II, 15. januar 2024.

kan se foretar imidlertid ikke lagmannsretten noen selvstendig drøftelse av de kriteriene som CRPD inneholder.

Spørsmålet må være om det er adgang til å utestenge blinde fra å være meddommere, etter likestillings- og diskrimineringsloven § 9. Denne bestemmelsen må fortolkes i overensstemmelse med *diskrimineringsforbudet* i CRPD artikkel 5, det særlige vernet av *like muligheter*, og den retten som funksjonshemmede etter artikkel 13 har til å opptre *i domstolene* i forskjellige roller. I det følgende redegjøres for noen sentrale utgangspunkter for disse bestemmelsene.

3.3. CRPD artikkel 5; individuell og konkret proporsjonalitet

CRPD artikkel 5 er konvensjonens hovedbestemmelse om diskriminering. Et hovedpoeng i dette skriftlige innlegget er at spørsmål om diskriminering etter konvensjonen må avgjøres etter en *individuell vurdering*.

Som nevnt legges det til grunn en enighet om at det foreligger en direkte forskjellsbehandling av meddommeren. Dette må da innebære at det foreligger en slik forskjellsbehandling som i utgangspunktet er forbudt som diskriminering etter artikkel 5 nr. 2, slik at spørsmålet blir om denne forskjellsbehandlingen likevel er lovlig.

«Discrimination» defineres i artikkel 2. Artikkel 2 omtaler enhver «distinction, exclusion or restriction» på basis av funksjonsnedsettelse, som hindrer noens utøvelse av rettigheter «on an equal basis with others». Forbudet må også leses på basis av formålsangivelsen i artikkel 1 nr. 1 om å «promote, protect and ensure the full and equal enjoyment of all human rights and fundamental freedoms by all persons with disabilities, and to promote respect for their inherent dignity». Vi peker også på fortalens litra e) om vektlegging av nedbygging av barrierer som hindrer samfunnsdeltakelse.

Selv om dette ikke fremgår direkte av ordlyden, må det legges til grunn at enhver forskjellsbehandling, for ikke å innebære diskriminering som rammes av bestemmelsen, må være saklig begrunnet, nødvendig og forholdsmessig.⁴

Definisjonen omfatter alle former for diskriminering, inkludert å bli nektet «reasonable accomodation». Artikkel 5 nr. 3 oppstiller et krav om at staten skal ta «appropriate steps» for å sørge for slik tilrettelegging. «Reasonable accomodation» skal etter artikkel 2 forstås som «nesessary and appropriate modification and adjustments not imposing a disproportionate or undue burden, where needed in a particular case, to ensure to persons with disabilities the enjoyment or exercise on an equal basis with others of all human rights and fundamental freedoms».

⁴ Op. cit., s. 30 flg.

Kravet om at det skal foretas en proporsjonalitets- eller forholdsmessighetsvurdering forutsettes også i disse angivelsene av «necessary and appropriate accommodation» og «disproportionate or undue burden».

Dersom staten forskjellsbehandler til tross for at det kunne ha vært foretatt en slik «reasonable accomodation», så foreligger det ulovlig diskriminering.

Vi fremhever her kravet til *individuell vurdering* i definisjonen av «reasonable accomodation» som ligger i henvisningen til «a particular case» og at det er de aktuelle «persons» i slike saker som skal sikres rettighetene på lik linje med «others».

Dette underbygges av CRPD-komiteen som har behandlet temaet i sin General comment nr. 6 fra 2018.⁵ I del D fra avsnitt 23 behandler komiteen hva som ligger i kravet til «reasonable accommodation». I avsnitt 24 b) skriver komiteen først at plikten er en «individualized reactive duty from the moment a request for accommodation is received. Reasonable accommodation requires the duty bearer to enter into dialogue with the individual with a disability».

I avsnitt 25 a) skriver komiteen at hvorvidt en tilrettelegging er «reasonable» avhenger av «relevance, appropriateness and effectiveness for the person with a disability».

I avsnitt 26 d) skrives at spørsmålet om «undue burden» «requires an assessment of the proportional relationship between the means employed and its aim, which is the enjoyment of the right concerned».

I avsnitt 26 e) omtales forskjellige momenter som kan ha betydning, slik som ressurser og virkninger for tredjeparter. Hensynet til rettssikkerhet og derigjennom betydningen av dommers egnethet er ikke direkte nevnt etter det vi kan se, men vil utvilsomt være av betydning.

Avsnitt 26 g) omtaler at det er den som hevder at noe påfører en «undue burden» som har bevisbyrden. Etter avsnitt 27 må vurderingene være basert på «objective criteria».⁶

Vi legger også til grunn at staten må ha en skjønnsmargin.

Etter artikkel 5 nr. 3, og understøttet av General comment nr. 6, er altså vurderingen av «reasonable accomodation» en *individuell* vurdering.

Likestillings- og diskrimineringsloven gir tilsvarende anvisning på en vurdering av konkrete *individer*. § 9 c) krever at en forskjellsbehandling ikke må være

⁵ CRPD-komiteen, General comment No. 6 (2018) on equality and non-discrimination.

⁶ Om FN-komiteenes generelle kommentarer, se NIMs Veilder for utredning av menneskerettslige problemstillinger (2. utg.) 2025.

uforholdsmessig inngripende overfor «den eller de» som forskjellsbehandles, for å være lovlige.

De forskjellige rettskildenes anvisning på en individuell vurdering, er etter NIMs syn sentralt i saken.

Kravet til konkret og individuell vurdering kan ha en parallell i Den europeiske menneskerettsdomstols (EMD) konkrete forholdsmessighetsvurderinger, og domstolens syn på såkalte «blanket bans» i en rekke saker.⁷ Sikringen av menneskerettighetene skal først og fremst skje internt i statene, og statene har en skjønnsmargin. Dette subsidiaritetsprinsippet hviler imidlertid på at det faktisk *utøves* et skjønn.

Lagmannsrettens generelle begrunnelse og resultat innebærer at blinde behandles som en samlet gruppe, som altså ikke kan være meddommere. Formålet med vernet i artikkel 5 er særlig å sikre den enkelte mot diskriminering. Konvensjonen har imidlertid også mer generelt som formål å sikre like rettigheter og verne om den enkeltes verdighet og verdi som individ. Konvensjonens fortale viser derfor blant annet til FNs verdenserklæring, og i punkt i) understrekes «the diversity of persons with disabilities». En utestengelse av alle blinde fra dømmende virksomhet kan på denne bakgrunn etter NIMs oppfatning være problematisk. I den påankede kjennelsen blir dette ekstra synlig, ved at den personen som beskrives viser seg å være den «A» som figurerte i en tingrettsdom fra en annen sak, for mer enn ti år siden.

Spørsmålet blir så hva et krav til individuell vurdering innebærer i en sak som den nærværende. Hvor detaljert vurdering kreves, og er det et minimumskrav at det i det minste *foretas* en viss saksbehandling? Det kan tenkes sett hen til en rekke momenter, som sakens art, lengde, typer bevis og muligens partenes samtykke. Det kan også tenkes at for eksempel en part som selv er blind, ønsker en blind meddommer. I litteraturen er det blant annet nevnt at «reasonable» tilrettelegging «should be understood as referring to effectiveness rather than as an exception clause clause related to cost».⁸

Vi går som nevnt ikke inn i slike vurderinger som forutsetter kunnskap om faktum, blindes konkrete muligheter til å være dommere i forskjellige saker eller betydningen av ulike former for tilrettelegging. Vi antar at den som ikke har nærmere kunnskap om disse spørsmålene, lett kan komme i skade for å bygge på egne

⁷ For eksempel VgT Verein gegen Tierfabriken mot Sveits (24699/94/94) avsn. 75, Hirst mot Storbritannia (nr 2) (74025/01) avsn. 82, Paksas mot Litauen (34932/04) avsn. 112, Animal Defenders International mot Storbritannia (48876/08) avsn. 109 og 110, Dickson mot Storbritannia (44362/04) avsn. 79. Se også Enver Şahin mot Tyrkia (23065/12) avsn. 74.

⁸ Bantekas, Stein og Anastasiou, *The UN Convention on The Rights of Persons with Disabilities*, Oxford, 2018, s. 165.

antagelser i stedet for objektive forhold. I nærværende sak er det vanskelig å se at lagmannsretten har foretatt slike vurderinger i det hele tatt. Dette bygger vi på en alminnelig lesning av kjennelsen. Som nevnt ovenfor, har lagmannsretten bygget sin konklusjon på generelle premisser. Resultatet er at blinde personer er utelukket fra å være meddommer, i alle saker, uten en individuell vurdering.

Lagmannsretten har delt sin begrunnelse slik at den først behandler rettstilstanden i 2014, og deretter den videre rettsutviklingen. Det står imidlertid ikke noe her om den utviklingen som i disse ti årene måtte ha skjedd innen teknologi og hjelpemidler som kan avhjelpe synshemming.

På veien til dette resultatet, har lagmannsretten spurt om blinde kan gjøre tjeneste «i en ikke ubetydelig andel av sakene». Etter NIMs syn er det et kjernesporsmål om en slik standard oppfyller de kravene til individuell vurdering som artikkel 5 nr. 2 og 3 forutsetter. På bakgrunn av det ovenstående er det etter NIMs syn mye som taler for at dette ikke er tilstrekkelig. Resonnementet åpner ikke for individuelle vurderinger, men avgjør saken for alle blinde *en bloc*.

Spørsmålet om hvor grundig en individuell vurdering må være, og om man helt kan unnlate en konkret vurdering kommenteres noe nærmere i det følgende avsnitt.

3.4. CRPD artikkel 3 e); “Equality of opportunity”

Siden saken gjelder spørsmål om å stryke blinde personer fra listen over meddommere, omfatter sakens tema å frata den ankende part og andre blinde *muligheten* til å være meddommer. For de som står i et slikt utvalg, kan muligheten til å være meddommer senere *realiseres* gjennom uttrekning i en konkret sak. Denne saken omfatter begge deler.

Like muligheter er et av konvensjonens generelle prinsipper som de øvrige bestemmelsene må leses i lys av. Ikke-diskriminering og like muligheter omtales i litteraturen som konvensjonens to «hovedpillarer».⁹ Etter NIMs syn må kravene etter artikkel 5 og 13 i denne saken fastlegges på bakgrunn av dette prinsippet.

Kravet har nær sammenheng med vernet av det enkelte individs verdighet.

Det er også sammenheng mellom prinsippet om ikke-diskriminering og prinsippet om like muligheter, for eksempel ved at «this conception of equality is compatible with inequality in results. In the context of disability, equality of opportunity places greater emphasis on institutional and environmental barriers».¹⁰ Etter NIMs syn skal det sterkere grunner til for å akseptere en generell utelukkelse, enn en konkret

⁹ Op. cit. s. 100.

¹⁰ Op. cit. s. 101.

begrunnet utelukkelse. Og dersom like muligheter ikke forelå i utgangspunktet, er den konkrete forskjellsbehandlingen som dette leder til vanskeligere å akseptere.

Etter NIMs syn innebærer dette at det kan fremstå som menneskerettslig problematisk å gjennomføre en generell strykning av blinde fra meddommerutvalg. Det er mer nærliggende å akseptere en skjønnsmessig adgang til ikke å velge blinde meddommere i enkeltsaker, enn at de utelukkes i utgangspunktet.

Praktiske hensyn kan selvsagt tale for en helt generell utelukkelse. Behandling av spørsmål om egnethet kan for eksempel ta tid. Det er likevel vanskelig å se at slike hensyn kan tilsa innføring av sjablongregler utelukkende basert på blindhet. Trolig vil spørsmålet om meddommere oppstå forholdsvis sjeldent. Og når spørsmålet dukker opp vil løsningen trolig i mange tilfeller være nokså klar.

Selv om Høyesterett legger til grunn at praktiske hensyn eller andre momenter tilsier at skjønnet knyttes til noen hovedmomenter, tilsier menneskerettighetene at det bør foretas en vurdering av hver enkelt sak.

I denne sammenheng må det etter NIMs syn også legges vekt på at meddommeres rett til å være meddommere, jf. neste avsnitt om artikkel 13.

3.5. CRPD artikkel 13

Lagmannsretten har sluttet seg til tingrettens vurdering av at konvensjonens artikkel 13 «ikke har betydning» for rettens vurdering. Vi forstår tingrettens vurdering slik at den har lagt til grunn at meddommere ikke omfattes av bestemmelsen, og at bestemmelsen bare omfatter personer som er part i saken. Etter vårt syn bør Høyesterett vurdere nærmere om artikkel 13 har betydning; enten direkte, eller som en styrking av det alminnelige vernet mot diskriminering etter artikkel 5 på dette samfunnsområdet.

Bestemmelsen bærer riktignok overskriften «access to justice». Etter sin ordlyd omfatter den likevel adgangen til å fylle en rolle i rettsprosesser på effektiv måte for «direct and indirect participants». Bestemmelsen nevner eksplisitt vitner, og det er nærliggende å forstå ordet «including» slik at vitner er et *eksempel* på denne vernede kretsen av indirekte deltakere, slik at den også omfatter dommere og meddommere. I litteraturen er det pekt på en slik mulig forståelse.¹¹ I tillegg til ordlyden kan det pekes på at det er særlig viktig at også funksjonshemmede har tilgang til domstolen, i flere roller, for å muliggjøre en innsikt og kontroll med den makten som domstolen utøver.

¹¹ Op. cit. s. 396 flg.

Lagmannsretten siterer fra ekspertutvalget som vurderte inkorporering av CRPD.¹² Det er verd å merke seg at utvalget synes å legge til grunn at artikkel 13 også verner andre enn sakens parter, slik som dommere og meddommere, men slik at det for dem må være større adgang til å foreta en forholdsmessighetsvurdering.¹³ Som sitert av lagmannsretten, legger utvalget til grunn at bestemmelsen innebærer at meddommeres deltakelse «i allfall som hovedregel må vurderes konkret for hver enkelt sak med henblikk på sakens karakter og mulighetene for tilrettelegging».

Lagmannsretten har ikke skrevet noe om hvorfor den er uenig med utvalget i dette, ut over å gi uttrykk for at artikkel 13 ikke har betydning.

Utvalgets bemerkning om at det for aktører som dommere bør være større rom for en forholdsmessighetsvurdering, må forstås på bakgrunn av at tilretteleggingskravet i artikkel 13 er annerledes bygget opp enn artikkel 5. Denne forskjellen kommer klarere frem i den engelske versjonen av konvensjonen, enn i den norske oversettelsen. Artikkel 13 taler ikke om «reasonable accommodation» som gjennom definisjonen i artikkel 2 koples til vurdering av «undue burden» mv. I stedet bestemmer artikkel 13 at aktørene skal gis «procedural and age-appropriate accommodations, in order to facilitate their effective role».

Adgangen til å utøve skjønn er kommentert i CRPD-komiteens General comment nr. 6, avsnitt 51, hvor det heter at «procedural accommodations» i artikkel 13 «are distinguishable from reasonable accommodation in that procedural accommodations are not limited by disproportionality». Ordlyden synes altså ifølge komiteen å gi et mer absolutt krav på tilrettelegging etter artikkel 13, slik at det ikke uten videre åpnes for en slik særlig forholdsmessighetsvurdering for dommere som ekspertutvalget anga.

Selv om man legger til grunn utvalgets syn om at det er større adgang til forholdsmessighetsvurderinger ved vurderinger av meddommere, er det et spørsmål om det ikke skal mer til å for å ekskludere en gruppe fra slike verv enn etter den mer generelle artikkel 5. Det kan hevdes at særreguleringen av adgangen til å opptre i domstolene innebærer at det skal mer til for å utelukke funksjonshemmende fra denne arenaen, og at slik utelukkelse krever en grundigere vurdering.

Vi peker likevel på at diskrimineringsvernet etter artikkel 5 er selvstendig, og at det gjelder uansett hvilken vekt man legger på bestemmelsen i artikkel 13.

3.6. Meddommere og andre dommere

¹² Ekspertutredning om Konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter, inkorporering i menneskerettsloven, Del II, 15. januar 2024.

¹³ Op. cit. s. 130-131 og 139.

Lagmannsretten redegjør kort for EU-domstolens avgjørelse C-824/19 av 21. oktober 2021. Dommen gjelder en blind meddommer og EUs rammedirektiv 2000/78/EF om likebehandling i arbeidslivet. Forarbeidene til likestillings- og diskrimineringsloven legger til grunn at det norske diskrimineringsvernet skal være minst like godt som etter dette direktivet.

I avsnittet «Praksis og rettskilder etter 2014» legger lagmannsretten til grunn at EU-domstolens avgjørelse ikke medfører noen annen eller ny vurdering. Begrunnelsen for dette er at EUs rammedirektiv gjelder lønnet arbeid, mens meddommere eller jurymedlemmer har en annen type verv som ikke er lønnet. Lagmannsretten legger altså til grunn at rammedirektivet ikke omfatter slike posisjoner. NIM har ikke foretatt noen vurdering av det.

Etter NIMs syn kan imidlertid EU-domstolens avgjørelse ha atskillig interesse *uansett* om rammedirektivet skulle få anvendelse eller ikke. Bakgrunnen for det er at dommen inneholder en diskrimineringsrettslig vurdering av adgangen til å *delta i dømmende virksomhet*, ikke bare en arbeidsrettslig adgang til å beholde sin *stilling*.

Den diskrimineringsrettslige vurderingen i dommen synes særlig å være hentet fra de generelle prinsippene i EUs charter og CRPD. Dette kommer blant annet frem i dommens avsnitt 34, hvor spørsmålet presiseres til om man ut fra dette rammedirektivet, tolket i lys av EUs charter og CRPD, kan ekskludere «a blind person from any opportunity to perform duties as a juror in criminal proceedings».

Som i nærværende sak er det altså tale om en *fullstendig* utelukkelse, men av en enkelt dommer. EU-domstolen foretar en konkret vurdering av slik fullstendig utelukkelse, og kommer til at kravet til «reasonable accomodation» ikke er tilfredsstillt, jf. blant annet avsnitt 57. Domstolen legger til grunn at det er nødvendig å foreta mer konkrete vurderinger. I avsnitt 59 viser domstolen til at dette prinsippet er «also enshrined» i CRPD.

Det synes nærliggende å forstå EU-domstolen slik at den har ment å legge til grunn samme vurderingstema som etter CRPD. Dette underbygges av at et sentralt vurderingstema må være om den aktuelle dommeren kan fungere slik at kravet til rettssikkerhet er oppfylt. Dette endres ikke av om den aktuelle personen har en betalt stilling, eller er oppnevnt meddommer.

Lagmannsretten skriver at det reises andre spørsmål om tilrettelegging for ansatte dommere. Det er uklart om lagmannsretten har lagt til grunn at blinde fagdommere skal kunne delta i dømmende virksomhet i større grad enn blinde meddommere. Etter NIMs syn ville det i så fall reise ytterligere spørsmål om forskjellsbehandling.

4. Avslutning

På bakgrunn av de elementene av lagmannsrettens dom som vi har gjennomgått ovenfor, kan det stilles spørsmål ved om lagmannsretten har foretatt en tilstrekkelig vurdering av om forskjellsbehandlingen som Stenrud har vært utsatt for er lovlig.

Kai Spurkland

Direktør

Vidar Strømme

Fagdirektør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og har dermed ingen signatur.